

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

JELENTÉS

A NAGYFAI ORSZÁGOS BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI INTÉZETBEN TETT LÁTOGATÁSRÓL

2005. ÁPRILIS 13 – 15.

A börtönmegfigyelésben részt vett Kőszeg Ferenc, dr. Somogyi János, dr. Gáspár Iván, és dr. Honyek Péter, továbbá dr. Méhes Mária orvos.

A bv. intézet megbízott parancsnoka, helyettese, továbbá két alezredes mindenben segítették a munkánkat. A börtön vezetésének segítőkészsége lehetővé tette, hogy találkozhassunk valamennyi fogvatartottal, akik ezt igényelték, megvizsgálhassuk az általuk felvetett problémákat, és értékes felvilágosításokat kaphassunk az intézet dolgozóitól is.

A börtön befogadóképessége 391 fő, további 80 fő számára van hely a krónikus beteggondozó részlegen. Látogatásunkkor az intézetben fogva tartott elítéltek száma 530 fő volt, közülük 69-en a kórházi részlegen. A 112 százalékos telítettség jelentősen elmarad az országos átlagtól. Az intézet két körlete közül a nagyobbikban a börtön fokozatú, kisebbikben a fogház fokozatú elítélteket helyezték el. A kórházkörleten olyan vegyes fokozatú, többnyire krónikus betegségekben szenvedő elítélteket tartanak fogva, akik állandó orvosi felügyeletre szorulnak, de esetükben közvetlen orvosi beavatkozásra nincsen szükség, illetve lehetőség. Az intézet idegenrendészeti részlegében hat külföldit tartanak fogva, akik szabadságvesztés büntetésüket kitöltötték, és jelenleg kitoloncolásuk végrehajtására várnak. A fogvatartottak közül 301 fő dolgozik, vagy iskolába jár, 229 egészségi okból vagy munka híján nem dolgozik.

ÁLTALÁNOS PANASZOK

1. A legáltalánosabb, a fogvatartottak által leginkább sérelmezett probléma a vízminőséggel kapcsolatos. Gyakorlatilag minden lakóhelyiségben és kórteremben hangzott el a vízzel kapcsolatos panasz, amelyekhez az egyébként hallgatólag fogvatartottak is egyöntetűen kapcsolódtak. A fogvatartottak elmondták, hogy a víz időnként ihatatlan szagú, büdös, továbbá nem folyóvíz hőmérsékletű, hanem langyos. Szinte mindenhol panaszolták, hogy a vízben való fürdéstől kiütéseket kapnak, viszket a bőrük, és a kiütéseket meg is mutatták. A fogvatartottak szerint a börtön bőrgyógyásza a hasonló panaszokat eltérő okokkal magyarázza (érzékenység a mosóporra, allergia, stb.) és orvoslásukra eltérő kezelést, különféle kenőcsöket ír elő. A fogvatartottak elmondták, hogy a börtön személyzete nem fogyasztja az itteni vizet, helyette ásványvizet isznak. Az egyik fogvatartott állítása szerint a börtönön belül működő iskola kémia tanárnője elmondta neki, hogy a börtön személyzete a tanárokat óva intette a víz fogyasztásától.

A látogatás során a megfigyelő csoport tagjai a fogvatartottak állításának ellenőrzése céljából ittak a csapvízből: a víz langyos volt, de íze, szaga, színe nem tért el a szokásostól.

A parancsnok elmondta, hogy a nagyfai bv. intézet önálló, fűrt kúttal megoldott vízrendszerrel bír, amelynek vízminőségét az ÁNTSZ havi rendszerességgel ellenőrzi. Ez a kút látja el a vízzel az intézeten kívül az itt lévő szolgálati lakásokat is. A konyhai dolgozó figyelmeztetése tehát csupán indokolatlan, túlzott aggodalmaskodás jele volt. A parancsnok rendelkezésünkre bocsátotta az ÁNTSZ által végzett, vízminőséget vizsgáló mérések jegyzőkönyveit, amiből orvos kollegánk az alábbi következtetéseket vont le. A víz ásványi anyag tartalma a határértékeken belül van, azonban a biológia értékek, azaz a vízben lévő baktériumok mennyisége bizonyos alkalmakkor messze meghaladja az elfogadható mértéket. Feltehetően az történik, hogy a vízbe jutott nagy mennyiségű klóros fertőtlenítőszer – a fogvatartottak szerint hipó – rövid időre kipszítja a baktériumokat, azonban a drasztikus kezelés

után a baktériumok ismét exponenciális jellegű szaporodást mutatnak. Orvos kollégánk hozzátette, hogy a vízrendszerbe jutatott nagy mennyiségű fertőtlenítőszer okozhatja a fogvatartottak panaszait, a viszketést és a kiütéseket, hozzátéve, hogy ezeknek a panaszoknak sokféle egyéb oka is lehet.

Tapasztalataink feldolgozása során tájékoztatást kértünk az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat (ÁNTSZ) Csongrád Megyei Intézetétől. Megkeresésünkre dr. Kovács Ferenc mb. megyei tisztifőorvos 2005. május 11-én kelt levelében (Iktatószám: KT-2768-3/2005) leírta hogy átnézték az irattárunkban fellelhető, az elmúlt három évre vonatkozó vizsgálati eredményeket, továbbá május 5-én soron kívüli közegészségügyi ellenőrzést tartottak az intézetben. Az alábbiakban idézzük az ÁNTSZ tájékoztatásának fontosabb megállapításait. (A jelentéshez teljes egészében csatoljuk a levelet.)

„4) A korábbi évek ivóvíz hálózati szennyezettsége, illetve a vízvezeték hálózat elavultsága miatt jelenleg a kút vizét a tározóba jutás előtt automatikus klóradagolással fertőtlenítik. Az elmúlt 2003., 2004. évben illetve jelenleg is a fertőtlenítéshez 9 % natriumhipokloritot alkalmaznak. A klórozó helyiség megfelelően kiképzett, lezárt.”

„5) ... A 2005. évi mérések alapján a szabad klór tartalom 0,02-0,04 mg/l közötti volt, ellenőrzésünk alkalmával mért érték 0,02 mg/l.”

„8) ... A 2004. évi önkontroll vizsgálatok alapján a szabad aktív klór és összes aktív klór mérési eredményeiből kiszámított kötött aktív klór mennyisége minden esetben lényegesen a határérték alatt volt.”

„11) ... Kórokozó baktérium egy esetben sem került kimutatásra, magasabb telepszám 4 alkalommal 11 mintában fordult elő.”

„15) A szolgáltatott vízben a kémiai paraméterek közül az **arzén** mennyisége a szigorúbb uniós előírások miatt kissé magasabb, átlagban 0,03 mg/l, szemben a 0,01 megengedett határértékkel, azonban a 2009-ig ideiglenesen megengedett 0,05 mg/l határérték alatt van.

Az **ammónium** tartalom szintén kis mértékben határérték felett van (0,6-1 mg/l), azonban az ideiglenesen megengedett (2 mg/l) határértéket nem éri el.”

„A főorvos elmondása szerint a fogvatartottak között irritatív bőrelváltozás ez évben január 1.-május 5. között összesen öt főnél fordult elő. Véleménye szerint ezek a panaszok és tünetek nem hozhatók összefüggésbe az ivóvíz minőségével, ezen belül annak klór tartalmával.”

A parancsnok a kérdéshez annyit fűzött hozzá, hogy tisztában vannak azzal, hogy az intézet vízrendszere elöregedett. Megoldást csak az egész rendszer cseréje hozhatna, amely azonban félmilliárd forintos beruházást jelent. A parancsnok hozzátette, hogy a jogszabályok szerint a bv. dolgozóinak bizonyos hőmérséklet felett védőitalként ásványvíz jár, amelyet azonban a bv. sokáig e hőmérséklet alatt is biztosított. Törzsök Tibor százados elmondta azt is, hogy amint átvette az intézet parancsnoki posztját, takarékosági megfontolásból visszavonta a folyamatosan járó ásványvíz kedvezményét, így a bv. alkalmazottai is a csapvizet isszák.

Mind a parancsnoki tájékoztatásnak, mind a szakértői véleménynek némileg ellentmondott egy véletlenszerű közjáték, amely az ebédlőben zajlott le. Minthogy az állomány ebédlőjében rendszeresített szóдавizes ballonból kifogyott a szóдавíz, a megfigyelő csoport egyik tagja az a konyhából kért egy pohár vizet. A konyhai alkalmazott, aki természetesen mit sem tudott a parancsnok és a megfigyelők korábbi beszélgetéséről, a vízminőségről, azt tanácsolta, vegyen inkább ásványvizet az előtérben elhelyezett automatából, mert **a csapvíz fogyasztása nem ajánlatos.**

A parancsnok írásos válaszában hozzátette, hogy az ÁNTSZ eseti vizsgálata is igazolja, hogy az ivóvíz az intézetben fogyasztható. Emellett az intézet az ivóvíz folyamatos fertőtlenítését is biztosítja (az ÁNTSZ által elfogadott módon), előre meghatározott ütemterv alapján. Azonban azt elismeri, hogy a vízvezeték gerincvezetéke elöregedett, ezért gyakoriak a meghibásodások, amelyeket soron kívül elhárítanak.

A BVOP a vízminőséggel kapcsolatos leszögezi, hogy a rendelkezésre álló adatok szerint a víz minősége megfelelő, azt az ÁNTSZ vizsgálata is megerősíti. A konyhai alkalmazott nyilatkozata pedig tájékoztatásból eredő magánvéleménynek tekinthető.

2. Rendkívül súlyos problémát jelent az, hogy az intézetben fogva tartott fogház fokozatú elítéltek gyakorlatilag ugyanolyan körülmények között töltik a büntetésüket, mint a börtön fokozatba soroltak. A fogház fokozatban lévő elítélteket az 1-es körlet egyik szárnyában helyezték el, a többi

fogvatartottól folyosórács különíti el őket. Az itteni lakóhelyiségek ajtaja ugyanazokban az időszakokban van nyitva, mint az intézet többi területén és a zárt folyosórács, illetve a körlet külső, zárt ajtója megakadályozza őket abban, hogy a körletet elhagyhassák.

A büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. törvényerejű rendelet (Bv. tvr.) értelmében a fogház fokozatú elítéltekre az alábbi szabályok vonatkoznak:

- 28. § (1) A fogház a szabadságvesztés enyhébb végrehajtási módja.
- (2) A fogházban az elítélt
  - b) életrendje részben meghatározott, szabad idejét belátása szerint használhatja fel,
  - c) a büntetés-végrehajtási intézet területén szabadon járhat.

A fenti szabályok szerint a fogház fokozatú fogvatartott szabadidejével belátása szerint rendelkezik, és mivel az intézet területén szabadon mozoghat, jogosult arra is, hogy szabadidejét a körleten kívül, az intézet udvarán, nyílt területen töltsse el. Ez természetesen többletterhet ró az intézet dolgozóira, hiszen könnyebb a biztonságos őrzésről gondoskodni akkor, ha a fogvatartottak nem hagyhatják el a körleteket. Csakhogy ezeket a jogosultságokat a fogvatartás rendjére vonatkozó legmagasabb szintű jogszabály szerint **biztosítani kell**, és ezek csak a fogvatartás biztonságához fűződő legalapvetőbb érdekek miatt, átmeneti időre korlátozhatóak.

A parancsnok elmondta, hogy a differenciálás, azaz a különböző fokozatú fogvatartottak elkülönítése miatt kell zárva tartani a folyosórácsot. Ha lenne külön épület csak fogházasoknak, akkor könnyebben meg lehetne oldani a szabad mozgást. Mindezek ellenére a parancsnok ígéretet tett arra, hogy intézkedni fog, hogy a törvény szerinti lehetőségek biztosítva legyenek, így ki lesz jelölve egy terület, ahol szabadon mozoghatnak a fogház fokozatú elítéltek.

A BVOP írásos válaszában a problémával kapcsolatosan a következőket mondta el. Mivel azonos szinten különböző végrehajtási fokozatú elítéltek vannak elhelyezve, az elkülönítési szabályok miatt a folyosórács elhelyezése indokolt. A fogva tartottak szabadidejét, mozgását a napirend és a házirend határozza meg, s több olyan körülmény is felmerülhet egy intézetben, amely miatt a fogva tartott nem hagyhatja el a körletet. A biztonsági jellegű korlátozások minden intézményben szükségszerűen eredményeznek mozgást korlátozó intézkedéseket. Ezzel együtt az intézet parancsnoka intézkedési tervet bocsátott ki a fogház fokozatú fogva tartottak mozgási lehetőségei javítása érdekében (szabadidőközpontban és a könyvtárban szabadon mozoghatnak), valamint a séta udvaron külön sétakörzetet alakítanak ki a fogházasok részére).

3. Szinte minden lakóhelyiségben talákoztunk olyan fogvatartottakkal, akik arról panaszkodtak, hogy nagyon ritkán kapnak jutalmat, de ha mégis, akkor sem kapnak jutalom eltávozást, nem engedélyezik számukra az enyhébb végrehajtási szabályok (EVSZ) alkalmazását. Igen ritkán kerül sor a végrehajtás fokozatának megváltoztatására, a börtönbüntetésre ítélt „fogházasítására”, holott véleményük szerint kiérdemelték a kedvezményeket. Többen azt vetették fel, hogy valamilyen rendszerre lenne szükség, ami támpontokat nyújtana arra, hogy ki kaphat eltávozást.

Látogatásunkkor az intézetben 6-7 fő EVSZ-es volt; az 1999-es büntetőpolitikai változás előtt – a parancsnok elmondása szerint – 40 fő körüli volt a létszámuk.

A parancsnok kifejtette, hogy ezek az elvárások a kriminális személyiség sajátosságai. A fogvatartottak elvárják, hogy amennyiben dolgoznak, azt azonnal jutalommal is elismerjék, ha rendesen viselkednek, azt is azonnal jutalmazzák, egyfajta ellenszolgáltatásként a jó magaviseletért. A jutalmazásnak viszont, ahogy a nevéből is adódik nem szabad automatizmussá válnia, hiszen a börtönbeli nevelés lényege az, hogy a fogvatartott ne a jutalomért tegyen jót, hanem belső indíttatásból. Éppen ezért a parancsnok nem is akart semmiféle olyan rendszert felállítani, amely korlátozná a felelős vezető mérlegelési jogkörét.

4. Számosan panaszkodtak az élelmezésre. Többen elmondták, hogy az ebéd nem elég, éhesek maradnak. Látogatásunkkor a finomfőzelékhez egy alsó vagy egy felső csirkecombot kaptak a fogvatartottak. Ugyanakkor több „tapasztalt”, más börtönöket is megjárt fogvatartott dicsérte az itteni konyhát. Még több volt a panasz a reggelire és a vacsorára. Reggelire szinte csak parizert, vagy más

felvágottat kapnak a fogvatartottak, vacsorára pedig hosszú ideje mindig májkonzervet egy parányi csomag margarinnal. Nagyon egyhangú az étkezés, mondták szinte mindannyian.

Százados úr elmondta, az ételmezést intézeti hatáskörben oldják meg, azaz nem bíznak meg külső céget a főzéssel. Hozzátette, hogy nemrégiben fejeződött be a konyha 200 millió forintos felújítása. Az intézet személyzete és a fogvatartottak most ismerkednek a konyha berendezéseivel. Fokozatosan egyre nagyobb kapacitással fog működni a konyha, végcélként a heti ötszöri meleg vacsora elérését tűzték ki.

A parancsnok írásos válaszában hozzátette, hogy a jogszabályban előírt normának megfelelő étkezést biztosítják az intézetben, az egyedi igényeket is figyelembe veszik, egyedül kóser étkezést nem biztosítanak, de erre vonatkozóan ne is merült fel igény. A személyi állomány részére térítés ellenében a fogva tartotti norma szerinti étkezés biztosított.

A BVOP írásos válaszában közölte, hogy az ételmezés megfelelő színvonalú, s a helyzet csak javulni fog az új konyha átadásával. Az őnök a fogva tartottakkal azonos ételt fogyasztanak.

5. A kiétkezéssel, a spájzzal kapcsolatban több panasz is felmerült. Sok fogvatartott tartja drágának az üzletet, az árlista szerint azonban az árak nem különösen magasak, megfelelnek a kiskereskedelmi áraknak. Problémát jelent viszont az, hogy az üzlet csak minden hónap 15-e után van nyitva, azaz fél hónap alatt kell az összes fogvatartott kiétkezéséről gondoskodni. A házirend szerint minden fogvatartott havi 2 alkalommal spájzolhat, ezt írja elő a 6/1996. IM rendelet 156 §-a is. A félhavi nyitva tartás miatt azonban a házirend és a jogszabály betartására nincs lehetőség. Végezetül a dolgozó és a kórház fogvatartottak azt panaszolták, hogy mire ők spájzra kerülnek, addigra a népszerű cikkek elfogynak, lefosztják a boltot.

A parancsnok válaszában elmondta, arra törekednek, hogy a hónap utolsó napjaiban legyen egy második kiétkezés is.

6. Több roma származású fogvatartott jelezte, hogy verbális durvaság éri őket a felügyelők részéről, például gyakran „köcsög cigány”-ként szólítják meg őket. A megfigyelőcsoport ezért ezúton kéri a parancsnokságot, hogy a jövőben fokozottan figyeljenek oda a hasonló incidensekre.

A parancsnok érdeklődött, hogy közvetlen intézkedésre, feljelentésre van-e szükség az ügyben. Az elítéltek azonban a megfigyelőknek sem írtak le konkrét eseteket, így intézkedésre, feljelentésre nincs lehetőség.

7. Több roma származású fogvatartott panaszt tett egy főtörzsőrmester ellen, aki a fogvatartottaknak érkezett sült húst kidobta azzal az indokkal, hogy az nem friss. A fogvatartottak az ügyben feljelentést tettek, erre azonban a látogatás időpontjáig nem kaptak visszajelzést. Ugyancsak roma származású fogvatartottak panaszolták azt is, hogy a felügyelő ellenőrzéskor egy pálcával nyúlt bele valamilyen bőrkenőcsöt tartalmazó tégelybe, majd ugyanezzel a pálcával ellenőrizte a fogvatartottak ebédjét tartalmazó kondért is.

Százados úr elmondta, hogy a fogvatartottaknak csak nem romlandó élelmiszert lehet beküldeni, a húsféléket, a száraz süteményt általában engedik, míg a krémes, tejfölös dolgokat nem.

A BVOP a 6-7- pontokkal kapcsolatban közölte, hogy az általános (konkrét adatokat – név, hely, elkövetés ideje – nem tartalmazó) panaszokat nem lehet kivizsgálni, így az itt felmerült problémákkal kapcsolatban sem állt módjában vizsgálatot indítani. Az említett feljelentésre sincsen adat.

8. Egyes fogvatartottak azt jelezték, hogy van olyan felügyelő, aki a munkaidő alatt alkoholt fogyaszt, vagy alkoholos állapotban érkezik munkába.

A parancsnok elmondta, hogy a bv. dolgozói munkába érkezéskor egy mikrofonba kötelesek belebeszélni, amely érzékeli az alkoholt. Mivel azonban a bv. intézet területére becsempészhető alkohol, így az ellenőrzést fokozni fogják.

9. A szállítózárka állapotával és az átszállítás rendszerével kapcsolatban is több panasz jutott el hozzánk. A szállítózárkában, ahová a börtönből távozó, illetve ide érkező fogvatartottak kerülnek átmenetileg elhelyezésre, az általános börtönkörülményekhez képest is rendkívül rosszak a viszonyok. A zárkában nincsen TV, nincs vízmelegítési lehetőség a napirend is kevésbé érvényesül. A WC minősíthetetlen állapotú, nem lehúzható, hiányzik róla az ülőke, koszos és büdös. A matracok szakadtak, a falak is koszosak. Ilyen körülmények között kell a fogvatartottnak viszonylag hosszú időt eltöltenie, amit a fogvatartottak büntetésként élnek meg.

A szállításra kerülő fogvatartottak akár két hétre is kieshetnek a megszokott börtönéletből, így például ebben az időszakban nem dolgozhatnak, nem vehetnek részt kulturális és sportfoglalkozáson, megnehezedik számukra a kapcsolattartás stb. Egy fogvatartott elmondta, hogy tanúként hallgatták meg Szegeden. Lekerült a szállítózárkára, innen 4 nap múlva, április 1-én szállították át a 20 km-re lévő Szegedi Csillagba, ott is a szállító zárkában tartózkodott. Április 5-én volt a tárgyalása, utána 8-án szállították vissza Nagyfára. Végül 13-án került vissza ugyanabba a körletbe, ahonnan két héttel korábban elszállították. Egy másik elítéltnak ezt a tortúrát újra meg újra végig kell csinálnia: felesége a kisgyerekekkel a kecskeméti bv. intézet anya-gyermek körletében van, őt oda szállítják át beszélőre. Két hétig van ebben az átmeneti állapotban, hogy egy órára láthassa a feleségét és a gyerekeit.

A parancsnok és az intézet főorvosa közösen azt mondták el, hogy a szállítózárkában való tartózkodásnak elsősorban járványügyi okai vannak, hiszen az újonnan érkező rab lehet tetves, rühes, vagy egyéb fertőző beteg. Így a fogvatartott minimum három napot tölt szállítózárkában, mielőtt körletre helyezik. Azok, akiket Nagyfáról szállítottak el, majd ide hoztak vissza, a szállítás ideje alatt szintén megbetegedhetnek, így nem lehet kivételt tenni. Mivel pedig Szegeden a Szegedi Csillag állítja elő a rabokat, így a nagyfai intézetnek nincsen sem jogosultsága, sem költségvetése, sem állománya arra, hogy szegedi tárgyalásokra rabokat szállítson. TV-t az intézet csak úgy tudna biztosítani, ha más zárkáktól elvenne, ami pedig szintén elégedetlenséghez vezetne.

A parancsnok írásos válaszában hozzátette, hogy az intézetben a WC-k, fürdők folyamatos karbantartása biztosított. 2002-ben kialakították a kórházépületben az európai normáknak megfelelő fürdőt és WC-t, 2003-ban az I: épületben a vízhalózat, a fürdők és WC-k teljes felújítását végezték el, 2004-2005. telén a II. körlet WC-fürdő felújítása történt meg.

10. A WC-k rossz állapotban vannak, folynak, festésre lenne szükség. A 244-es drogvencsi körletben a WC nyomógombja körül folyik a víz. A 253-as körlet WC-jében állandóan folyik a víz, viszont kis nyomáson, így az öblítést vödörrel oldják meg a fogvatartottak.

A parancsnok azt válaszolta, hogy tisztában vannak a WC-k állapotával, de felújításra nem elegendő a költségvetésük. A 244-es körletben nemrég újították fel a WC-t, így állapotáért a mostani fogvatartottak felelősek. A víznyomásról a parancsnok elmondta, hogy a csövekben lerakódott anyagok miatt a víznyomás csökkent, amit az intézet nyomásnövelő berendezés felszerelésével ellensúlyozott. További nyomásnövelő berendezést a csőrendszer nem viselne el.

11. A 143-as zárka kettős üvegezése olyan módon törött, hogy a külső ablakok közül a jobboldali, a belső ablakok közül a baloldali hibálból hiányzik az üveg, így a levegő szabadon jár, komoly huzatot okozva. A fogvatartottak elmondták, hogy már több mint két hónapja törött az ablak, a fél telet így töltötték.

A parancsnok elmondta, hogy az intézetnek nagy mennyiségű ablaküvege van, így nem érti, hogy miért nem javították ki az ablakot, ha azt a fogvatartottak valóban jelezték. Mindenesetre intézkedni fog az ablaküvegek pótlásáról.

A parancsnok írásos válaszában 10-11. ponthoz együttesen hozzátette, hogy a fűtési szezon előtt minden évben átvizsgálják a nyílászárókat. Megállapítható, hogy teljes cseréjük szükséges, amire azonban pénzügyi keret nincs. Az nem történhet meg, hogy téli időszakban nem javítsák meg azonnal az ablakokat, csak legfeljebb nyáron. 2004-ben 1.195.733 forintot költöttek üvegezésre, aminek sokszor oka a hanyag vagy szándékos fogvatartotti károkozás.

12. Szinte minden fürdőhelyiségnek van hiányzó üvegű ablaka.

A parancsnok ezt elismerte, és ígéretet tett arra, hogy intézkedni fog az ügyben, azonban a fürdők ablakiban az üveg cseréje nem egyszerű, mivel az ablak öreg faszerkezete elvetemedett, törött, és ennek a cseréje már nem oldható meg könnyen.

13. Számos fogvatartott sérelmezte, hogy nincsen az intézetben kondicionáló terem, sőt gyúrni a lakóhelyiségekben is tilos, a felügyelet a súlyzóként használt vizes palackokat elkobozza. Más bv. intézetekben mindenhol van konditerem.

A parancsnok elmondta, hogy a régi kazánházból kiszerték a kazánt, mivel a fűtést most már épületenként oldják meg. A felszabaduló helyen az álmennyezet elbontása után kondicionáló termet és pingpong termet alakítanak ki. Jelenleg is van lehetőség futballozásra, és van egy kosárlabda palánk is.

14. A fogvatartottak panaszolták, hogy a folyosókon tilos a dohányzás, dohányozni csak a kijelölt dohányzó helyiségben lehet. Ez azonban kicsi, ablaktalan, a dohányfüsttől kisárgult falú helyiség, amely a folyosóra nyílik, így a füst nagy része amúgy is ide áramlik vissza. A séta során sem lehet dohányozni.

A parancsnok elmondta, hogy a dohányzó lakóhelyiségekben is lehet dohányozni, azaz a fogvatartottaknak nem kell bemenniük a dohányzófülkébe füstölni, cigarettázhatnak a lakóhelyiségekben is. A fülkét csak azoknak kell használniuk, akik a folyosón tartózkodnak, és ott gyűjtanának rá.

15. Számos lakóhelyiségben nincsen TV készülék. A fogvatartottak tudják, hogy a műszaki raktárban vannak még TV-k. Azt szeretnék, ha azokat is kiosztanák. A fogházas körletben több fogvatartott azt mondta el, hogy arra sem volt pénzük, hogy a pénzbüntetést befizessék, és ezért vannak itt. Akkor honnan lenne pénzük TV-t vásárolni? Több fogvatartott pedig azt jelezte, hogy rossz minőségű a TV adás, ezért szeretnének kérni külön antennát. Végezetül mindannyian örültek, hogy a parancsnok engedélyezte a 23 óráig való TV nézést, korábban ugyanis 21 órakor elzárták a TV-t.

A parancsnok elmondta, hogy viszonylag gyakran romlanak el készülékek, ezeknek a folyamatos javításáról gondoskodnak. Feltehetően a fogvatartottak a nem működő, vagy javításra váró készülékeket látták. A parancsnok hozzátette, hogy nagyon nehéz szociális alapon kiosztani a készülékeket, megoldást csak az hozna, ha elvenne másik körlettől TV-t, ez azonban még nagyobb nyugtalansághoz vezetne. Mindenesetre a közeljövőben kidolgozandó esélyegyenlőségi tervbe a hasonló problémákat is fel kívánják venni. A TV adás coaxális kábelen jut el a fogvatartottakhoz. Az adás április végével javulni fog, illetve több csatorna lesz elérhető, mivel a börtön megegyezett a szolgáltatóval a helyi műholdas vételről.

16. Az idegenrendészeti fogdán lévő külföldiek azt panaszolták, hogy ők a nem dolgozó fogvatartottak ételmezését kapják, pedig nekik a jogszabályok szerint több kalória járna. A vonatkozó 27/2001. (XI. 29.) BM-IM együttes rendelet szerint:

6. § (4) Az őrizetes részére naponta legalább 10 900 joule értékű ételmezt biztosítani kell. Az ételmezésnél az őrizetes egészségi állapotát és - lehetőség szerint - vallásának étkezési előírásait figyelembe kell venni. Terhes és kisgyermekes anyának naponta fél liter tejet, illetve - ha az egészségügyi okból indokolt - azzal egyenértékű ételmezzel biztosítani kell.

Ezzel szemben a nem dolgozó fogvatartottaknak a 6/1996. IM rendelet szerint 9200-10000 joule értékű ételmezt kell biztosítani, azaz az idegenrendészeti őrizetesek valóban jogosultak valamilyen ételmezt-kiegészítésre.

17. A beszélők hosszát számos fogvatartott csak 45, 50 percre mondja, mivel nem attól számítják a beszélőt, amikor a családtagok ténylegesen találkoznak. Másik problémaként az merült fel, hogy Szegedről külön busszal szállítják a családtagokat Nagyfára, a retúrjegy 720 Ft-ba kerül. Azok, akik autóval érkeznek, csak az intézet külső sorompója előtt parkolhatnak, őket 100 Ft-os áron szállítja a busz az intézethez. Végezetül a krónikus beteggondozóban lévő fogvatartottak azt panaszolták, hogy sokkal jobban járnának, ha kéthavonta 2 órát beszélhetnének családtagjaikkal. Erre azért lenne

szükség, mivel az itt fekvő betegeket az ország egész területéről gyűjtötték össze, így az ő családtagjaiknak különösen nagy megterhelést jelent a fogvatartott meglátogatása.

A parancsnok elmondta, hogy a látogatást a buszjárat menetrendjéhez kell igazítaniuk, így nincsen lehetőség kétórás beszélőre. A buszjárat árát nem az intézet határozza meg.

A BVOP tájékoztatása szerint a látogatás lebonyolítására összesen 1.5 óra áll rendelkezésre, így ezen belül az 1 órás időtartamú beszélgetésre elegendő idő van.

18. A látogatás rendjével kapcsolatban olyan panaszok merültek fel, hogy a fogvatartottak hozzátartozóival szemben, még a nőkkel szemben is motozást alkalmaznak. Más fogvatartottak azt panaszolták, hogy hozzátartozóikkal meg nem engedhető hangnemben, megalázó módon beszélnek a felügyelők.

A parancsnok elmagyarázta, hogy a látogatókat fémdetektorral vizsgálják át, esetenként pedig a ruházat és a csomag átvizsgálására is sor kerül. Ez azonban sohasem jelent motozást, azaz közvetlen fizikai kapcsolatot a felügyelők és a látogatók között. A felügyelők ellen hozzátartozói panasz még nem jutott el a parancsnoksághoz, az azonban igaz, hogy a felügyelőknek határozottnak kell lenniük, ha az akár százfős látogatói csoportot irányítani akarják.

A látogatással kapcsolatban sérelemként merült fel az is, hogy a fogvatartottak kisgyermeküket csak üdvözléskor és búcsúzaskor érinthetik meg, vehetik kézbe. Szintén felmerült az az igény, hogy esetleg játszósarkot lehetne kialakítani a kisebb gyermekeknek, akik nem képesek hosszabb ideig a beszélgetésre figyelni, és zavarják a beszélgető szülőket.

A parancsnok biztonsági szempontokkal indokolta a látogatók elkülönítését a fogva tartottaktól. A játszósarkot a parancsnok jó ötletnek tartotta, azonban mivel a látogatásra a börtön étkezőjében kerül sor, így ez sajnos megvalósíthatatlan.

A gépjárművel érkező látogatók kifogásolják, hogy a parkoló közelében nincs illemhely. Kollegánk felvetette, hogy esetleg fel lehetne állítani egy mobil WC-t, akár fizetőset is.

Százados úr elmondta, hogy van WC a parkolónál, azt azonban csak a már ellenőrzött személyek használhatják, mivel az intézeten belül helyezkedik el.

19. Több fogvatartott kérte, hogy használhassák a telefonokat fél 6 után is, illetve a hétvégeken. Különösen a 12 órázó nappali állatöröket érinti rosszul, hogy a telefonálási időszak akkor ér véget, amikor a munkaidejük. A fogvatartottak nagyon drágának tartják az új telefonos rendszert, amelyet a Con-Tel társaság üzemeltet. Mobiltelefont 110 forintos percdíjért lehet hívni, Matáv-fülkéből ugyanez 70-75 forint lenne.

A parancsnok ígéretet tett arra, hogy a hétvégeken is biztosítják a telefonálási lehetőséget.

20. A fogvatartottak az utalványon érkező pénzről nem tudják, hogy kitől és hogy mennyi pénz érkezett, illetve az utalványt nem írhatják alá, azt a bv. intézet veszi át. Más fogvatartottak nehezményezték, ha a telefonálásra elkülönített számlájukon a havi záraskor marad még pénz, azt leveszik a számláról, utóbb az összeg mégsem jelenik meg az általános számlájukon. Végezetül azt is sérelmezték a fogvatartottak, hogy a bv-nél kezelésben lévő pénzüik után nem fizetnek kamatot.

A pénzügyi csoporttól azt a felvilágosítást kaptuk, hogy a fogvatartottaknak érkező pénzt valóban a bv. intézet veszi át, erről a postával megállapodása is van. A pénz érkezéséről a nevelő értesíti a fogva tartottat, ha azonban az utalványon nincs feltüntetve a feladó neve, erről felvilágosítást nem tud adni. Továbbá azt a tájékoztatást kaptuk, hogy a fogvatartottak bármikor kérhetnek tájékoztatást a pénzügyi helyzetükről, mivel a pénzügyi csoport pontosan meg tudja mondani, hogy a fogvatartott mire mennyit költött. A reklamációk legnagyobb részét a felvilágosítás meg is oldja, mivel a fogvatartottak gyakran megfélelkeznek egyes kiadásairól. Mindenesetre olyan panasz, hogy valakinek a számlájáról eltűnt volna a pénze, még nem érkezett a parancsnokhoz. Végezetül

meztudtuk, hogy az intézet működésére vonatkozó jogszabályok nem engedik azt, hogy a bv. kamatoztassa a nála lévő pénzeket.

A parancsnok írásos válaszában hozzátette, hogy a gazdasági vezető hetente meghallgatást tart, ahol az elítéltek minden problémára választ kapnak.

21. Több fogvatartott elmondta, hogy kötelező a napi borotválkozás a havonta kapott 4 db rossz minőségű, eldobható borotvával valóságos kínszenvedés, a rossz penge agyonkaparja az arcukat. A fogvatartottak közül többen azt mondták el, hogy csak orvosi igazolással növeszthetnek szakállat. Más fogvatartott azt mondta el, hogy a zárkában csak egy mosdókagyló és tükör van 8 főre, így reggel nem tudnak rendesen megborotválkozni.

A parancsnok azt emelte ki, hogy az ápoltság kötelező betartatása is egyfajta nevelő hatású intézkedés, amivel a fogvatartottakat rendre szoktatják. Hozzátette, hogy a fogvatartottnak lehetősége van szakállt növeszteni, de ekkor a saját költségén le kell cseréltetnie a róla készült fotókat. A napirend szerint másfél óra áll rendelkezésre reggel a készülődéshez, ennek elégnek kell lennie 8 főre is. Végezetül az egészségügyi csomag tartalmát nem a bv. intézet határozza meg. Megjegyzés: Érdemes lenne a szakáll hordására vonatkozó szabályokat ismételten kihirdetni.

A parancsnok írásos válaszában hozzátette, hogy a borotvák mennyiségét OP intézkedés tartalmazza. A zárkalétszámot figyelembe véve tisztálkodásra adott idő elegendő.

22. A krónikus betegellátó részlegben elhelyezett mozgásképtelen fogvatartottak azt panaszolták, hogy nem tudnak lejutni sétára, mivel a sok gödörben elakad a kerekés szék.

A parancsnok elmondta, hogy az akadálymentesítés megtörtént, kerekés székekkel is le lehet jutni a séta helyére.

23. A kórház részlegben azt panaszolták, hogy az akut betegeket egyberakják a krónikus betegekkel, így az utóbbiak elkapják tőlük a fertőző betegségeket, például az influenzát.

A parancsnok elmondta, hogy a fertőző betegek számára két elkülönített kórterem áll rendelkezésre a kórház körleten, így a fenti eset nem fordulhatott elő.

24. A kórház körleten több fogvatartott kifogásolta, hogy nem hordhat fehér pólót, így egész nap az intézeti pizsamában kell lennie. A fehér póló talán megóvná őket bőrbetegségtől a kiütésektől.

A fehér pólót csak az hordhatja – mondta a parancsnok – akinek azt az orvos bőrbetegsége miatt előírta. De a többiek is hordhatják a saját trikójukat a pizsama alatt.

25. Nem csupán nagyfai sajátosság, hogy a fogvatartottak a lakóhelyiségekben nem tudják hova kiakasztani a száradó ruhát, törülközőt. Nincsen szárító, a lakóhelyiségekbe zsinórt nem feszíthetnek ki, csak az ágy lábára teregethetik a ruhát, és csak a délutáni órákban. További probléma az, hogy az ágy fémrésze gyakran rozsdás, a rozsdá nyomot hagy a száradó ruhán.

Ez sajnos igaz, ismerte el a parancsnok, de a zárkákban rendet kell tartani, rendre kell szorítani a fogvatartottakat.

26. Az elítélt csak a lakóhelyiségben tartózkodhat papucsban, ha kimegy a folyosóra, fel kell vennie a bakancsot. Minthogy azonban a lakóhelyiségek egy részében nincs WC, az elítélt fegyelmi büntetést kaphat, ha papucsban megy WC-re.

Az elítéltnak a lakóhelyiség az otthona, az otthona, a folyosó azonban olyan a számára, mint az utca, oda cipőt kell húznia.

27. Gyakori panasza a fogvatartottaknak az, hogy a formaruhát, illetve a krónikus betegellátóban a pizsamát nem szívesen adják le mosásba, mivel a jó minőségű, illetve az extra méretű darabok ritkák, így nem biztos, hogy a fogvatartott a mosás után is jó, illetve megfelelő méretű ruhát kap

majd. Ezért ők maguk mossák a ruhát, annak ellenére, hogy emiatt a fegyelmi büntetést is kockáztatják.

A parancsnok hozzátette, hogy egyes fogvatartottak még divatoznak is, azaz saját kezűleg varrva átalakítják a ruhákat.

28. Több fogvatartott panaszolta, hogy amióta bekerült az intézetbe, nem cserélték és nem tisztították a pokrócát, így azokban több évnyi por gyűlt össze.

29. Nem a fogvatartottak mondták, de számos információt kaptunk arról, hogy az intézeten belül többen üzletelnek gyógyszerrel, illetve a „pull”-ból jutottak gyógyszerhez. Felvetettük, hogy nem lenne-e lehetséges a gyógyszereket draszté forma helyett porítva, vízben oldva beadni, akkor kisebb lenne a visszaélés lehetősége.

Az intézet főorvosa elmondta, hogy a gyógyszerek hatását befolyásolná az, ha más módon adnák be őket, így erre nincsen lehetőség. A betegek egyébként az ápolók előtt veszik be a gyógyszert, ezzel próbálja az intézet csökkenteni a visszaélések számát.

30. Több fogvatartott tartott attól, hogy a Helsinki bizottság látogatása után valamilyen bosszú fogja őket érni, azért, mert beszéltek a megfigyelőkkel. Többen attól tartottak, hogy a TV nézés idejének végét újra 21 órára változtatják majd. Mások attól tartottak, hogy biztonsági ellenőrzéseket tartanak majd bosszúból.

A parancsnok azt válaszolta, hogy az intézet vezetése csak örül a megfigyelésnek, mivel sok olyan probléma kerül így napvilágra, amivel az intézet dolgozóinak már korábban is foglalkozniuk kellett volna. A biztonsági ellenőrzések pedig folyamatosan folynak, a megfigyelés befejezését megelőző napon például egy mobiltelefont találtak a vizsgálatot végző felügyelők.

EGYÉNI PANASZOK

1. BIZ azt panaszolta, hogy 2002-ben szemműtéten esett át, ekkor őt kivették a munkából, azóta sem dolgozik. 2 hónapja kisebb utó-beavatkozáson esett át. Újonnan azt kérte, hogy helyezték munkába.

A parancsnok elmondta, hogy megvárják a kontrollt, aminek eredményétől függően helyezik munkába a fogvatartottat, de hozzátette, hogy a fogvatartott feltehetően csak könnyű fizikai munkát végezhet, amelyet nem biztos, hogy tudnak biztosítani. Kifejtette továbbá, hogy a munkába állításról a munkába-állítási bizottság dönt, ahol a bv. képviselőjén kívül a foglalkoztató és orvos is jelen van, ezért a bizottság döntése parancsnoki hatáskörben nem változtatható meg.

2. AB azt mondta el, hogy korábban konfliktusba került az egyik körlettársával, VPJ-vel. Ezért VPJ egy verekedést provokált, amibe ő nem ment bele. Mivel a jelenlegi körletében sokan VPJ ismerősei, így AB attól tart, hogy beleprovokálják egy verekedésbe. Elmondta azt is, hogy a feleségét is megfenyegették VPJ nem fogvatartott ismerősei.

A parancsnok az ügyről elmondta, hogy VPJ a verekedésért 10 nap fogdabüntetést kapott, AB pedig más körletre helyezték át.

3. SJ azt panaszolta, hogy nem kapta meg a 3 hónapos büntetés-félbeszakítást, pedig leégett a háza, és bennégtek a gyermekei, a felesége pedig súlyos beteg. Elmondta, hogy mivel önként vonult be a börtönbe, így azt gondolja, hogy megérdemelné a felfüggesztést. Mivel kérelmét a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoka utasította el, így azt tanácsoltuk neki, hogy forduljon az igazságügy miniszterhez.

4. KNT azzal a panasszal fordult hozzánk, hogy a börtönben elvégzett egy számítógép kezelői tanfolyamot, amiről a bizonyítványt levélben a Markó utcából hazaküldte akkor, amikor Pestre szállították. A levelet nem ajánlva, viszont elsőbbséggel küldte el, azonban nem érkezett meg. Ezért

azt kérte, hogy a bv. intézet adjon egy másolatot a bizonyítványról, amit azonban megtagadtak azzal, hogy nincsen nyoma annak, hogy feladta volna a levelet. Körmöczi törzsszázlós pedig azt mondta, hogy nem adhat másolatot, mivel az eredetét a fogvatartott biztosan eladta.

A BVOP tájékoztatása szerint felhívták az intézet vezetését, hogy adjanak ki egy másolatot a fogvatartott részére a bizonyítványról.

5. JZs azt panaszolta, hogy a kórház részlegben nem mindig kapja meg azt az ételt, ami neki jár, mivel az ételosztás során elkeveredik, esetleg ellopják azt. Elmondta, hogy nincsen kimutatás arról, hogy kinek milyen ételt kellene kapnia, ezért ha mégis a saját ételmét akarja megszerezni, veszekednie kell az ételosztókkal.

A parancsnok elmondta, hogy a nővérszobában van lista arról, hogy kinek milyen étel jár, és a múltbéli problémákat kiküszöbölendő az ételosztást a nővérek ellenőrzik.

6. DG az intézet drogprevenációs körletén találkoztunk. A fogvatartott azt panaszolta, hogy 2003. végén kábítószerrel való visszaélés miatt felfüggesztették ellene az eljárást, mivel ő vállalta a féléves gyógykezelésen való részvételt. Azonban 2004. januárjában más ügyből kifolyólag kapott büntetését kezdte tölteni a nagyfai intézetben. Itt jelentkezett a drogprevenációs körletbe, ahol havi rendszerességgel vizsgálták, fogyaszt-e kábítószer és csoportfoglalkozásokon is részt vett. Ennek ellenére 2004. végén, amikor a bíróság folytatta a felfüggesztett eljárást, az intézet nem adott ki igazolást arról, hogy a fogvatartott gyógykezelésen vesz részt. Ezért a bíróság DG-t 2 évre próbára bocsátotta. A fogvatartott ezt azért is sérelmezi, mivel az újabb ítélet miatt megromlott a családjával a kapcsolata, mivel úgy gondolták, hogy DG ismét hazudott.

A parancsnok elmondta, hogy a drogprevenációs körleten kapott kezelés nem egyenértékű azzal a gyógykezeléssel, amin a fogvatartottnak részt kellett volna vennie. Ilyen gyógykezelés nyújtására csak a Budapesti Fegyház és Börtön kijelölt részlege jogosult. Mivel az ügyben tényleges büntetést nem szabtak ki, így az intézet nem kapott értesítést arról, hogy a fogvatartottnak ilyen kezelésen kellett volna részt vennie. A fogvatartottat pedig tájékoztatták arról, hogy a drogprevenációs körleten kapott kezelés mit jelent, így a fogvatartottnak kellett volna jeleznie az, hogy neki gyógykezelésen kell részt vennie, és kérnie az átszállítását.

A parancsnok válaszára reagálva a megfigyelőcsoport tagjai elmondták, hogy ők sem voltak tisztában a drogprevenációs körleten kapott kezelés és a gyógykezelés közti különbséggel, így feltehetően a fogvatartott sem értette meg ezt a különbséget, így a fogvatartott jóhiszeműen járt el, akárcsak a bv. intézet. Megoldásként esetleg perújításra lenne lehetőség.

7. SZZA azt mondta el, hogy amikor átszállították Gyuláról Nagyfára, eltűnt a nyelv-piercingje. Nem tudott reklamálni, mivel a gyulai letéti szelvényét elvesztette, pedig Gyulán több példányban is rendelkezésre áll a szelvény. Azt szeretné, ha az intézet bekérné a gyulai letéti szelvény másolatát, és előkerítenék a testékszert.

A parancsnok ígéretet tett, hogy intézkedni fog.

A parancsnok írásos válaszában tájékoztatta a Bizottságot, hogy nevezett ügyében megkeresték a Békés Megyei Bv Intézetet, ahol a peircinget megtalálták és azt a fogvatartott jelenlétében letétbe vették.

8. PZs süketnéma fogvatartott, rokonával, PIL-val van egy körletben, amiért rendkívül hálásak. Szeretne azonban dolgozni is, hiszen a szabad életben géplakatos volt, és unokatestvérével együtt jól tudna dolgozni.

Százados úr azt válaszolta, hogy az intézetben nehéz gépek mozognak, és emiatt komoly balesetveszélyben van az, aki nem hall. Ezért nem vállalhatja a kockázatot, hogy munkába helyezi a fogvatartottat.

9. PIL azt panaszolta, hogy ő a zárkafelelős, de biztonsági ellenőrzéskor őt is kiküldik a zárkából. Így viszont az örök elrejtethetnek olyan dolgokat a zárkában, amit később megtalálnak.

A parancsnok azt válaszolta, hogy az előírások szerint a zárkafelelősnek is el kell hagynia a zárkát biztonsági ellenőrzéskor. Bizonyos fokú bizalomnak pedig lennie kell a felügyelők irányába is, hiszen ők nem érdekeltek a fogvatartottak büntetésében.

10. BD azt sérelmezte, hogy 2004. október 8-án a biztonsági ellenőrzés során kiszórták a bírósági papírjait, ítéleteit, amikre ráborult a fogvatartott samponja, így az iratok megsemmisültek, használhatatlanok lettek. Szeretné, ha pótolnák az iratait.

A nyilvántartás szerint a fogvatartott nem kért parancsnoki beszélőt, így az intézet vezetése nem értesült az esetről. A parancsnok intézkedni fog az iratok pótlásáról.

11. RM fogvatartottal a kórház körleten találkoztunk, de ő nem krónikus beteg. Elmondta, hogy a tüdőgyulladást kapott januárban, véleménye szerint azért, mert két felügyelő, egy őrmester és egy másik törzsőrmester azzal szórakozott, hogy fürdéskor a központi csapat átállították melegebb vízre. Egyikükre egyébként több fogvatartott is panaszt tett, mint a legrosszabb felügyelőre.

Százados úr ki fogja vizsgálni az esetet, de lehetséges, hogy a fogvatartott vírusos tüdőgyulladást kapott, mivel a télen volt néhány ilyen megbetegedés.

A parancsnok írásos válaszában tájékoztatta a Bizottságot, hogy az orvosi vizsgálat alapján a tüdőgyulladás vírusos eredetű volt.

12. RK elmondta azt, hogy összbüntetésbe foglalták két ítéletét, összesen 2 év 8 hónapot, amiből feltételesen szabadult. Ekkor azonban újabb ítélete lett jogerős, 2 év 6 hónap, azonban ez a cselekmény kvázi halmazatban volt a korábbi összbüntetésével. Amennyiben nem szabadult volna időközben, az összesen három büntetését összevonták volna egy összbüntetésbe. Azonban mivel időközben szabadult, ezért a bv. igazgatási osztályán a főhadnagy asszonytól és egy úrtól azt a tájékoztatást kapta, hogy nem jogosult az összbüntetésbe foglalásra. Ügyvédje, és egy összbüntetésbe foglaló ítélet ellen a fogvatartott javára fellebbező ügyész véleménye szerint jogosult az összbüntetésre, mivel a Legfelsőbb Bíróság gyakorlat megváltozott. A fogvatartott azt sérelmezte, hogy a bv. alkalmazottai félrevezették. Különösen azért sérelmezte ezt, mivel amennyiben jogosult az összbüntetésre, a közeljövőben kellene a feltételes tárgyalására sort keríteni.

A parancsnok az iratok ismerete nélkül nem tudott az ügyről nyilatkozni.

A parancsnok írásos válaszában tájékoztatta a Bizottságot, hogy félretájékoztatás nem történt, a Bizottság munkatársa által átadott kérelmeket az iratokkal együtt továbbították az ügyészségnek.

13. GR azt sérelmezte, hogy mind a nevelője, mind a parancsnok ígérették azt, hogy jutalom eltávozást kap, azonban hiába mondták többször, hogy az eltávozás folyamatban van, mégsem engedélyezték az eltávozást. Leginkább az zavarta, hogy a sok ígéret után nem kapott semmit.

A parancsnok megmutatta a nyilvántartást, amely szerint az eltávozást a fogvatartott nevelője javasolta, és minden fórumon szintén pozitív javaslattal ment tovább az ügy. Azonban a parancsnok mégsem engedélyezte a jutalom eltávozást a fokozatosság elve miatt, mivel a fogvatartott korábban még nem kapott jutalmat, így túlzás lenne első jutalomként eltávozásban részesíteni.

Megjegyzés: A fogvatartott csalódott lelkiállapotán segíthetne az, amennyiben őt is informálták volna arról, hogy az ügyben milyen lépések történtek, és mi az oka a jutalom elutasításának.

14. OT elmondta, hogy Nógrád megyében van egy folyamatban lévő büntetőügye, ami miatt nem dolgozhat az intézeten kívül. Víz és fűtésszerelő a szakmája, ezért egy zárt intézetbe szeretne kerülni, ahol dolgozhatna, lehetőleg Balassagyarmatra, Vácra vagy Egerbe.

A fogvatartott ügyében intézkedni fognak, feltehetően hamarosan áthelyezik a fenti intézmények egyikébe.

A parancsnok írásos válaszában tájékoztatta a Bizottságot, hogy a fogva tartott átszállítási kérelmét továbbították a BVOP részére.

15. KZ azt panaszolta, hogy bár egyszerre jár iskolába és dolgozni is, mégsem fizetnek neki mindkettő után. Korábban fizettek mindkettőért, azonban egy ideje havi 5000 Ft-os összegekben vissza kell fizetnie a korábban megkapott tanulás utáni pénzbeli térítést.

A parancsnok azt válaszolta, hogy a fogvatartottat nem illeti meg mindkét juttatás, a korábban tévedésből megkapott pénzt ezért kell a fogvatartottnak visszafizetnie.

16. SzB elmondta, hogy éjszakai munkát végez, őrzi az intézet állatállományát. Azt panaszolta, hogy az éjszakai munkáért januárban még kapott 15 százaléknyi pótlékot, azonban március hónapban már nem.

A pénzügyi osztály megkereste az intézet mellett működő állami tulajdonú kft-t, ahol kiderült, hogy tévedésből nem kapta meg a fogvatartott az éjszakai pótlékot, és ezt utólagosan pótolni fogják.

A parancsnok írásos válaszában tájékoztatta a Bizottságot, hogy a fogva tartott megkapta utólagosan az éjszakai pótlékot.

A fogvatartott panaszolta azt is, hogy bár történt rá utalás, mégsem kapott eltávozást.

Törzsök százados úr azt a felvilágosítást nyújtotta, hogy a fenti fogvatartott éjszakai munkaideje alatt aludt, ezért nem javasolták az eltávozást.

17. HG azt kérte, hogy mivel nemsokára másik intézetbe szállítják, legalább ne túl messzire kerüljön.

A parancsnok elmondta, hogy a fogvatartottat hivatalból szállítatják el, mivel korábban, még szabadlábban az egyik nevelőt gépkocsijával kevés híján elütötte akkor, amikor nagyfai bv. intézetbe jött látogatni. A parancsnok hozzátette, hogy a fogvatartott a Szegedi Csillag nevelőibe is belekötött, így oda sem kerülhet. Végezetül elmondta, hogy az intézetnek nincsen ráhatása arra, hogy hová kerül a fogvatartott, ezt a BVOP dönti el.

A parancsnok írásos válaszában tájékoztatta a Bizottságot, hogy a fogva tartottat átszállították Pálhalmára.

18. RM azt panaszolta, hogy nem kapja meg a cigarettáját, mivel azokon nincsen zárjegy, pedig elmondása szerint néhány dobozon van. Már három hete Nagyfán van, de még mindig nem vezették át a letéti pénzét, így vásárolni sem tud.

Százados úr elmondta, hogy a zárjegy nélküli cigarettát nem adhatják ki, azt a Vám és Pénzügyőrség megsemmisíti. Ígéretet tett továbbá arra, hogy amennyiben valóban van zárjeggyel ellátott cigarettája a fogvatartottnak, azt meg fogja kapni.

19. BP azt panaszolta, hogy fogvatartott társai valamilyen módon megtudták a felesége címét, és zaklatták őt és a feleségét, feltehetően valamilyen anyagi szolgáltatást követelve. BP kérte, hogy helyezték át másik bv. intézetbe.

A parancsnok azt a tájékoztatást adta, hogy az eset kivizsgálásának végéig nem tudják a fogvatartottat áthelyezni.

A parancsnok írásos válaszában tájékoztatta a Bizottságot, hogy hivatalból kezdeményezték a fogva tartott átszállítását.

A BVOP tájékoztatása szerint az átszállítási kérelemnek helyt adtak.

20. DI azzal a kérelemmel fordult hozzánk, hogy szeretné, ha eltávozást kaphatna valamelyik hétköznap, mivel a gyámhivatalba kell mennie az ügyeit intézni, hogy gondoskodni tudjon a gyermekelhelyezéséről.

A parancsnok azt a felvilágosítást adta, hogy a fogvatartott karácsonykor már volt eltávozáson, de amint visszaért, nevelőjétől azonnal újabbat kért. Miután erre a nevelő azt mondta, hogy a következő

eltávozásra a fogvatartottnak még várnia kell, D I az intézetet szidalmazó tartalmú levelet küldött haza, többek között azt írva, hogy „majd megnézhetik magukat a mocskok, ha minden cső eldugul”. Ezután a fogvatartott nevelője nem javasolja az újabb eltávozást.

Budapest, 2005. április 27.

A jelentést dr. Honyek Péter állította össze.

* * *

ORVOSI JELENTÉS

2005. április 15-én a Magyar Helsinki Bizottság megbízottjaként részt vettem a Nagyfai Büntetés-végrehajtási Intézetben történt látogatáson. Tekintettel arra, hogy a három napos programból csak egy napot tölthettem ott, jelentésemben kizárólag az orvosi vonatkozásokra szorítkozom.

Megérkezésemkor az intézetvezető főorvos fogadott, ő kalauzolt végig az intézményen, és igyekezett minden segítséget megadni a problémás kérdések tisztázásához.

Az egészségügyi körlet egy kétszárnyú, egyemeletes, felvonóval ellátott épületben helyezkedik el. A földszinten az ambulancia, az emeleten a fekvőbeteg osztály, az u.n. "Krónikus utókezelő részleg" kapott helyet. Az ambulancián két rendelő működik, egyikben a személyi állomány egészségügyi ellátása ill. a foglalkozás-egészségügyi rendelés folyik, a másikban történik az elítéltek ambuláns ellátása. Az orvosi rendelőben kialakított kezelőhelyiség jól felszerelt, bár a főorvos szerint szűkös, mozgássérülteknek, kerekesszéccel nehezen lehet benne mozogni. Minden nap van általános orvosi rendelés, péntek kivételével naponta rendel a fogorvos is. A sebészeti, traumatológiai, szemészeti ellátás sürgős esetben Szegeden, egyébként Tökölön zajlik. A dolgozói létszám 38 fő, hét orvos, négy szakasszisztens (rtg, labor, fizioterápiás és fogászati), négy szakápoló, 18 ápoló. Van hivatásos nevelő, valamint pszichológus is. A diétetikus szerződéses munkaviszonyban látta el feladatát, de nemrég elment. Utóda még nincs, de szeptemberig előre elkészítette a diétás étrendeket.

A főorvos egyben pszichiáter szakorvos. Az intézményben a fekvőbeteg részleg miatt a nap 24 órájában rendelkezésre áll orvos, ennek következtében a rendelő is szinte folyamatosan üzemel, bár hivatalosan a délelőtti rendelés a nem dolgozó-, a délutáni a dolgozó elítéltek számára van fenntartva. Az orvosok: 1 fő főorvosnő (házi orvos szakorvos), 1 fő ny. igazságügyi szakorvos, 1 fő reumatológus szakorvos, továbbá még 3 fő orvos. Szerződéses munkaviszony keretében hetente egyszer fül-orr-gégész, havonta egyszer bőrgyógyász szakorvosi rendelés is folyik. Helyben van a röntgen, a laboratórium, a fizioterápia ill. a gyógytorna.

Az emeleten a fekvőbeteg-osztályon 80 ágy áll azon elítéltek rendelkezésére, akik krónikus betegségük miatt nem tarthatók zárkában. A kórtermek öt - hatágyasok, ill. van két elkülönítő kórterem is (egy- ill. kétágyasok), jelenleg üresek. A konyha és a fürdőszobák nemrég lettek felújítva, megfelelnek az EU követelményeknek, a főorvos büszkén mutatta pld. a fürdőben kialakított mozgássérült-zuhanyozót és WC-t, ahová tolokocsival is be lehet jutni.

Az egészségügyi ellátás teljes dokumentációja számítógépen hozzáférhető, ennek segítségével tudtuk percek alatt átnézni azon elítéltek kórtörténetét, akiknek az egészségüggyel ill. az egészségügyi ellátással kapcsolatos panaszuk volt.

Egyéni orvosi panaszok

BI Szemműtete volt, emiatt nem engedik dolgozni, pedig a másik szemével lát, és szeretne, tudna is munkát végezni.

Dokumentációjából kiderül, hogy legutóbbi szemészeti kontrollvizsgálatát követően könnyű fizikai munkára alkalmasnak minősítették. Ez április 13-án történt. Mivel április 18.-ra beszélője van a Kecskeméti Bv-be, csak visszaérkezése után fog tudni munkába állni. A főorvos emlékezett rá, elmondta, hogy ő maga ígérte meg az elítéltnak, hogy "néznek neki valami könnyű fizikai munkát".

A parancsnok írásos válaszában tájékoztatta a Bizottságot, hogy a fogva tartott szemműtete után nem volt alkalmas állapotban ahhoz, hogy munkába álljon. Tököl Fiataikorúak Intézetébe végleg átszállították.

TEK Gyomorfekélye volt, nem megfelelő a diéta.

Dokumentációja alapján befogadásakor panaszmentes volt, kórelőzményében hasbaszúrás miatti műtét szerepel 1922-ben. Zsír-fűszerszegény diétán van, az étrendet szakképzett dietetikus állítja össze, minden nap van "kóstoló", amikor egy orvos vagy ápoló előzetesen megnézi és meg is ízleli az ételeket, és minősíti, hogy azok kiadhatók. – Mivel idegenrendészeti őrizetesről van szó, csak részben tudunk hozzáférni a dokumentációjához, és személyesen nem tudtam beszélni vele.

A parancsnok írásos válaszában tájékoztatta a Bizottságot, hogy kezdettől fogva zsír-és fűszerszegény diétát biztosítottak a fogva tartottnak.

KS Rossz alvó, nehezen alszik el, sokszor felébred éjszaka. Ha altatót kér, pár napra megkapja, de ő szeretné folyamatosan szedni.

Dokumentációjából a következők derültek ki: 2004. október elsejei befogadásakor panaszmentesnek mondta magát, gyógyszert nem szedett. Az első két hét után rendszeresen megjelent az orvosi rendelőben a legkülönbözőbb panaszokkal, mint megfázás, vállfájás, idegesség, torokfájás, fejfájás, fülfájás, stb. Minden alkalommal megfelelő ellátásban részesült (összesen 24 alkalommal).

Az orvosi szakma szabályai szerint altatót a hozzászokás veszélye miatt többnyire csak pár napra, esetleg 1-2 hétre adunk, hisz egyébként csak azt érzük el, hogy a páciens altató nélkül egyáltalán nem fog tudni aludni, s altatóból is egyre több, ill. egyre erősebb kell. Amikor ezt elmondtam neki, nem akarta elfogadni, ellentmondó érveket hozott fel, pld, hogy az az altató, amit felírt neki az itteni orvos, nem is használ (Na látja!?-vettem közbe én), ill. hogy már csak 100 napja van hátra, de ha ilyen rosszul alszik, megint le fog ütni valakit, (mert az a baja, hogy nagyon hirtelen haragú), és megint vissza fog kerülni. Azt mondta neki az orvos, hogy "fárassza le magát nap közben". – Egyetértek vele, mondtam. - Igen, de nincs lehetőség a kondizásra! – vetette ellen ő. – Ezen talán lehetne segíteni, fel fogjuk vetni. – ígértem.

NJ Nem kapott nyugtatót...

Dokumentációja szerint legutóbbi befogadásakor panaszmentes volt, kórelőzményében psoriasis szerepelt. Április 14.-n (az odaérkezésemet megelőző napon) járt legutóbb az orvosi rendelőben, amikor azt panaszolta, hogy ideges, feszült. Mivel hamarosan szabadul, (június 28.-n), a főorvos engedélyezte számára a 3x0,5 mg Clonazepam folyamatos szedését. ("Szabadulás előtti feszültség") Így problémája pillanatnyilag megoldódott.

CsP Pszichiátriai kezelés alatt áll, de nem kapja a gyógyszert.

Dokumentációjából kiderül, hogy befogadásakor (2004. 07.16.) panaszmentes volt, kórelőzményében elmondása szerint epekövesség szerepelt, melynek műtéti megoldását nem kérte. Gyógyszert akkori állítása szerint nem szedett, így kiírták neki az epekövesség miatt ajánlott diétát, s más ellátást nem kapott. (De nem is kért!) - Amikor ezeket a tényeket elébe tártam, azt mondta, azért nem tudnak az orvosok arról, hogy ő pszichiátriai kezelés alatt állt, mert nem hozta be a zárójelentéseit. Azt javasoltam, próbálja meg utólag behozatni ezeket, s akkor biztosan meg fogja kapni a szükséges ellátást.

Estelegetesen az intézet segítséget nyújthatna neki a kórház megkeresésével.

A parancsnok írásos válaszában tájékoztatta a Bizottságot, hogy nevelő nyújt segítséget abban, hogy a fogva tartott az őt korábban kezelő kórházat felhívhassa.

SZJ Nem kap "rendes" gyógyszert.

Dokumentációjában azt találtuk, hogy folyó év márc. 30.-i befogadásakor panasza nem volt, kórelőzményében epilepsia szerepelt. Az általa szedett gyógyszerek: 2x 1 tabl. Quamatel, 2x1 tabl. Neurotop retard, 2x1 caps. Venoruton. Ezt követően háromszor is járt az orvosi rendelőben, bőrszárazságra panaszkodott, ill. altatót v. nyugtatót kért. Eddigi kezelésének folytatását javasolták, ill. a bőrgyógyász vitaminos kenőcsöt adott a bőrére. Amikor megkérdeztem, mit ért "rendes gyógyszer" alatt, azt válaszolta, hogy Rivotril, Leponexet vagy Tegretolt, mert Gyulán ezeket kapta, itt viszont nem. Hogy miért nem mondta ezt el befogadásakor, arra nem tudott válaszolni. Azt ajánlottam, szóljon az orvosnak, hogy szerezzék be Gyuláról azokat a zárójelentéseket, melyek alapján ezeket a gyógyszereket adták, s ha szükséges, fogja kapni őket újra. (Ez megint az a probléma, hogy a fogvatartottak rászoknak a nyugtatókra, s utána nem tudnak meglenni nélkülük.)

MG (Kettes körlet) - Azt panaszolta, hogy nem kapja a gyomor bajára a Venter nevű gyógyszert, mert túl drága az orvosok szerint, de ahhoz sem járulnak hozzá, hogy kintről behozassa. Más egészségügyi problémái is vannak.

Az ő esetében semmilyen adatot nem találtunk, valószínűleg közben átkerült más intézménybe. Tekintettel arra, hogy a Venter helyett nyilván kapott más gyógyszert, és a panasz nem súlyos, az ügy további vizsgálatától eltekintettem.

TE "Akut migrénje van, amivel heti 2-3 alkalommal rosszul van, de egyes felügyelők nem veszik komolyan, és nem viszik orvoshoz. Kórház körletbe szeretne kerülni, amihez orvosi javaslat kell. A parancsnok is tud a problémáról és ígéretet tett, hogy kivizsgálja."

Ő az az elítélt, akinek már a neve hallatán fejüket fogták az egészségügyiek. Dokumentációja szerint folyó év február 25.-n fogadták be Nagyfára (előtte két héttel szabadult), akkor panaszmentesnek mondta magát. Kórelőzményében igazolt migrén szerepelt, napi 2x1 tabl. Xanaxot szedett. A befogadó orvos felírta számára szükség esetére az Analgetica tablettát. Az azóta eltelt kb 6 hét alatt legalább tucatszor járt az orvosi rendelőben, nem számítva az éjszakai ügyeletet és egyéb soron kívüli események történéseit. A legkülönbözőbb fájdalomcsillapító- ill. migrénellenes gyógykezeléseket kapta már, eredménytelenül. A főorvos szerint valószínűleg zárka-probléma van a háttérben, s ezt mielőbb orvosolni fogják. Amikor beszéltem vele, azt mondta, a migrén megoldódott, s reménykedik a többi panasza orvoslásában is. (Talán máris áttették másik zárkába?)

KJ "A tököli kórházból papírja van arról, hogy asztmás betegsége miatt nem kaphat magánelzárást, mégis magánzárkába helyezték 2005.03.29. – 04.03. közt."

Ő maga épp nem volt ott Nagyfán, tárgyalásra vitték a szegedi fegyházba, így az anyagát sem tudtam megnézni, de a főorvos pontosan emlékezett az esetére. Először is: a magánzárka nem kontraindikált asthmás betegeknek, sőt, ott még jobb a levegő, mint ahol sokan vannak. Másodszor: KJ elsőfokú bírói ítéletként kapott magánzárkát, amit másodfokon jóváhagytak, így nem volt mit tenni, le kellett töltenie.

Biztosan nagyon félt tőle, mert előtte különféle rosszulleteket produkált, egy nap többször is járt orvosnál, aztán belenyugodott, és az elzárás alatt mindössze egyszer, az első napon kért orvosi segítséget rosszulletre hivatkozva, (az orvos nem talált kóros eltérést, és nem adott gyógyszert), a továbbiakban "baj nélkül" letöltötte ezt a büntetését.

PE A kezén laikus számára ekzémának tűnő sebek vannak, kapott felmentést vizes – vegyszeres munka alól, de az örök takarítottak vele.

Dokumentációjából egyértelműen kiderül, hogy psoriasis van, ami egy krónikus, néha megnyugvó, máskor fellángoló betegség. Minden szükséges gyógykezelést ill. felmentést az orvosok részéről megkapott, a többi már nem orvosi probléma.

VCs Arcán kiütések, az itteni orvosokban már nem bízik.

Dokumentációja szerint bőrgyógyász vizsgálta, aki "Rosacea" diagnoszt állított fel, ami egy meglehetősen nehezen gyógyuló, kiújulásra hajlamos krónikus bőrbetegség. A szakma szabályai szerinti ellátásban részesül.

NK Egyrészt vállfájdalmaira kért és kapott gyógyszert, de nem használt, másrészt gyomorégésre panaszkodott, kapott is rá gyógyszert, de panaszja kiújult, és csak jóval később röntgenezték meg, amikor kiderült, hogy fekélye van.

Az ő kórtörténetét részletesen átnéztem, s vele magával is tudtam beszélni. A nyilvántartás szerint vállfájdalmi miatt gyulladáscsökkentőket kapott, amelyek gyomorpanaszokat okoztak nála. Ezeket a panaszokat savlekötővel orvosolták.

Egyébként elmagyaráztam neki, hogy a vállfájásra adott gyógyszerek, és jóformán minden gyulladásgátló-fájdalomcsillapító orvosság mellékhatásként fekélybetegséget okozhat, de ez nem jelenti azt, hogy az első panasz megjelenésekor már röntgent kellene csináltatni, az csak makacsul kiújuló, gyógyszeres kezelésre sem reagáló esetekben szükséges. Azt hiszem, belenyugodott.

Egyéni panaszok a krónikus utógondozó részlegből

SzF A kezén a kiütések sokkal csúnyábbak, mint a többieké.

Dokumentációja szerint ekzemája van, bőrgyógyász kombinált kezelést írt elő számára. Sajnos a bőrbetegségek nem tartoznak a gyorsan gyógyuló kórképek közé. Türellem szükséges.

JZs Bőrviszketést panaszolt, kérte, nézzem meg.

Fizikális vizsgálattal egy-két apró, gyógyulóban levő kiütést találtam, melyre "laikus orvos" lévén (nem vagyok bőrgyógyász szakorvos) mosdókrém használatát ajánlottam. (A bőr kiszáradása ellen.) Utánanévezve a dokumentációjában azt találtam, hogy a bőrgyógyász ápr.11.-n látta, s a mosdókrémen kívül helyileg bőrnugtató, fertőtlenítő-, ill. szájon át allergia-ellenes gyógyszert rendelt. Az általa leírthoz képest én már jobb állapotban találtam a bőrét, tehát valószínűleg használt a kezelés.

BT Crohn-beteg, tejmentes diétát kéne kapnia, de az ételekben van tejföl, vaj, kefir, amiktől görcsöl a gyomra.

Jelenlétében néztük át az ápolóval együtt a számára kiírt étrendet, ami valóban tejmentes. Nem akarta elhinni. Az ápoló elmagyarázta neki, hogy ő ott áll a konyhán, amikor a tejmentesek adagját kivesszik az ételből, s csak azután habarják be a többit. Ebben is kételkedett. Megkérdeztem, fogyott-e, amióta bent van a börtönben. Azt mondta, nem fogyott, sőt felszedett 3-4 kg. Mikor azt kérdeztem, mivel magyarázza ezt, azt felelte, azzal, hogy kintről hozat be magának. Végül azt kérte, inkább vegyék őt le a tejmentes diétáról, mert úgysem eszi meg.

Meg kell jegyezni, hogy az ő esetében mégis fény derült egy furcsaságra: nem pusztán tejmentes, hanem cukros-tejmentes étrend volt elrendelve számára, aminek nem találtam magyarázatát. (Normál vércukor-értékei voltak.) Azt javasoltam, (s erre az ápolót is kértem), beszélje meg a problémát a kezelőorvosával.

A parancsnok írásos válaszában tájékoztatta a Bizottságot, hogy a cukorbetegeknek járó diéta orvosi javaslatra került elrendelésre.

HÁ "Péniszz plasztika" után a péniszén dió nagyságú csomó alakult ki, amire a szegedi kórházban sebészeti megoldást javasoltak (kétszer is vettek szövetmintát), Tökölön viszont kétszer is járt, nem foglalkoztak vele. A csomó fáj, nem biztos, hogy vazelinből van.

Fizikális vizsgálata során azt találtam, hogy pénisze duzzadt, deformált, felső felszínének bőrén kb 1 forintosnyi gyógyuló seb van, alsó felszínének tövében, a bőr alatt kb mogyorónyi, kissé érzékenynek mondott puha tapintatú, lapos csomószerű képződmény tapintható. Megkérdeztem, tulajdonképpen mi történt vele, mire elmondta, hogy fecskendő és tű segítségével a pénisze bőre alá fecskendezett vazelint (áll. ez egy szokásos művelet náluk, méretnövelés céljából?), utána fitymaszűkülete lett, melyet megoperáltak, s ezt követően alakult volna ki a pénisze tövében a fájdalmas csomó. Folyó év március 2-n Tökölön urológus megvizsgálta, s azt mondta, nem kell vele semmit csinálni, ill. plasztikai műtét szóba jön, de az nem sürgős beavatkozás, ráér a szabadulása után. (2009-ben szabadul) A szegedi urológus áll. Kétszer is leírta, hogy műteni kell, de hiába ment vissza Tökölre, ott ismét elutasították, mondván, a csomó a vazelintől (vazelinből) van, ő kereste magának a bajt, most viselje a következményeket. Ő írt az OPK Orvosi Osztályára, de onnan az osztályvezető "visszadobta" az ügyét, hogy döntsék el itt.

Bár nem vagyok urológus, s a szövettani eredményt nem láttam, elég nyilvánvalónak tűnik, hogy a csomó valóban vazelint tartalmaz (esetleg némi gyulladással szövetgyulladásos szövetgyulladás), s azt gondolom, ha

őt emiatt megmútenék, csak precedenst teremtenék arra, hogy mások is próbálkozzanak ezzel a módszerrel. Úgyhogy bármennyire sajnálom is őt személy szerint, mégiscsak a tököli urológusokkal értek egyet.

MI "Mindkét veséje mérgezés által leállt, mégis konzervet kap, amit nem eszik meg."

Az 57. életévében járó elítélt elég hosszú kórelőzménnyel rendelkezik: inzulinfüggő cukorbetegség, következményes szem-ill. vesebetegség, magas vérnyomás, magas húgysav- és koleszterinszint, idült gyomorhurut, nyelőcsőgyulladás, melyet a gyomorsavnak a nyelőcsőbe való visszaáramlása okoz, epekövesség, májelzsírosodás, degeneratív gerincbántalmak, stb. Mindezen betegségekkel többször állt kórházi kezelés alatt, különféle gyógyszereket, diétás kezelést kapott. (Epekövének műtéti eltávolítását felajánlották, de nem egyezett bele.) Legsúlyosabb állapotban 2004. januárjában volt, amikor "romló általános állapot, hányinger-hányás, vérnyomásemelkedés, hevenyen kialakuló máj-és veseelégtelenség tünetei miatt" a BV Központi Korházba került, ahonnan állapotának rendezése céljából az I. sz. Belgyógyászati Klinikára irányították. (Felvétele napján, jan.23.-n.) Hat napig feküdt az intenzív osztályon, mire sikerült annyira stabilizálni az állapotát, hogy áttehették az általános belosztályra. A zárójelentésében csak a diagnózisok egy fél oldalt töltenek meg, pld. heveny máj-eseelégtelenség, idült epehólyag-gyulladás, tüdőgyulladás, szívritmuszavar, szívelégtelenség, súlyos gyomor-bélhurut, gombás nyelőcsőgyulladás, a korábban felsoroltakon kívül. "Az állapot kialakulásának hátterében nem zárható ki exogén toxikus agens lehetősége, azonban vizsgálataink ezeket sem megerősíteni, sem kizárni nem tudták." - írja a klinikai orvos és egy gyetemi docens a zárójelentés összefoglalásában. – A klinikáról egyébként 12 nap után visszahelyezték Tökölre, ahol még további három hónapot töltött kórházban.

Mindezek alapján az ő esetében valóban lényeges szerepe van a diétának ill. a bőséges folyadékfogyasztásnak, így egyetértettem vele, hogy indokolt az a kérése, hogy ne kelljen konzervet ennie, s hogy annyi ásványvizet kaphasson, amennyit kíván.

Befejezésül elmondta, hogy nem érzi itt jól magát, s szeretne átkerülni Tökölre vagy "a Markóba". Nem tudom, ennek mi lenne a módja, s hogy tényleg jó volna-e neki.

A parancsnok írásos válaszában tájékoztatta a Bizottságot, hogy nevezett étrendjét külön dietetikus állítja össze, így amennyiben konzervet kap, az is csak megfelelő tartalmú lehet. Folyadékfogyasztását nem korlátozzák, egyéni kérésre külön hűtött folyadékot biztosítanak neki. Állapota egyensúlyban van, ezért nem indokolt Tökölre történő átszállítása. A Markóba pedig azért nincs értelme az átszállításnak, mert Nagyfán van külön krónikus utókezelő részleg, míg a Markóban nincs. Ezzel az állásponttal az OPK is egyetért.

HB Szeretné a börtönben leszázalékoltatni magát.

Ha jól értettem, már emiatt volt a börtön kórházi részlegében, tehát ügye folyamatban van. Az ellátásra egyébként nem volt panasza, azt mondta, mindennel elégedett. (Visszerműtétei voltak, emiatt nem végezhet fizikai munkát, erre szeretné alapozni leszázalékolási kérelmét. Hogy van-e esélye, nem tudom.)

KL "Szívritmuszavar miatt a bétablokkolót EKG ellenőrzés nélkül adják neki, csak akkor EKG-zik, ha összeesik. Szédül. A fogorvossal is hosszú problémásora van, a foga miatt a fülére ment a gyulladás, szájszűrészt szeretne."

Dokumentációja szerint kórelőzményében újjáélesztéssel járó szívinfarktus szerepel, magas vérnyomás és szívritmus-zavar mellett. 2004. nov.-ben Tökölön vizsgálták, megállapították, hogy szédülése valószínűleg az újjáélesztés utáni maradványtünet. Kardiológus többek között béta-blokkoló gyógyszer szedését írta elő számára, azzal a megjegyzéssel, hogy szükség esetén EKG ellenőrzés mellett óvatosan emelhető a gyógyszer dózisa.

Fizikális vizsgálata során kb. 90/perc szívfrekvenciát találtam, extrasystolia észlelhető volt. Ő úgy gondolja, hogy több gyógyszerre lenne szüksége, szerinte gyakrabban kellene EKG-t is csinálni. Amikor elmagyaráztam neki, hogy minden gyógyszert megkap, amit a kardiológus előírt (7 féle a beta bl-n kívül!), s hogy nem szükséges naponta EKG-t készíteni, ha valaki jól be van állítva, (az extrasystolia nem fog teljesen megszűnni, ez nem is várható), akkor áttért a fogászati panaszára. Annak is utánanéztem a fogorvosi dokumentációjában: kiderült, hogy márc. 18.-n fogfájása miatt el akarták távolítani az egyik fogát (bal felső 6-os), de nem engedte, mert ez egy "fracturált" (beletört) fog-csonk, amit csak véséssel lehetett volna megoldani, s az fájna. Meglehetősen drámai jelenet volt, ami a következő napokban többször megismétlődött, a fogorvos leírta, hogy a foghúzás

„elengedhetetlen”, ő aláírta, hogy nem egyezik bele, mindeközben hangosan panaszolta, hogy mennyire fáj a foga. Legutóbb ápr. 6.-n kellett volna kontrollra mennie, de nem ment.

FN Bal lábáról 1985-ben fagyás miatt eltávolították a lábujjait, jobb lábát érszűkület következtében kialakult gangraena (elhalás) miatt 2000-ben combban amputálták. Mindezek alapján szerette volna, ha elengedik a büntetését, de kérvényét elutasították. Próbáltam megértetni vele, hogy a kinti életben is nem egy embernek amputálják a lábát érszűkület miatt, s később protézist kapnak, s azzal újra megtanulnak járni. – Ő is kapott protézist, és egyébként az orvosi ellátással, egészségügyi dolgozókkal teljesen meg van elégedve.

Nem tudtam érdemben utánanézni **IJ** ügyének, aki február 6-án hunyt el a kórházban, ugyanis minden dokumentuma átkerült az igazságügyi orvos kezébe, aki a halál okát megállapította. Állítólag „aznap reggel kérelmi lapon kérte orvosi kivizsgálását és segítséget, este 7 órára meghalt, orvosi segítséget nem kapott”. Az a betegtársa, akitől ez az információ származhatott, valószínűleg nem volt bent a kórteremben, amikor én bementem oda, ugyanis ott-jártamkor három betegtársa volt ott, azt mondták, nagyon beteg volt, az utóbbi időben alig evett, alig aludt, csak ült az ágy szélén, ill. rengeteget dohányzott.

Egyébként tudtommal kórházi betegnek nem kell kérelmi lapot benyújtania a kivizsgálás érdekében, hiszen azért van a kórházban, hogy vizsgálják, kezeljék.

Gondolom, a kórboncnok megállapította, mi volt a halál oka, s hogy történt-e orvosi műhiba.

A parancsnok írásos válaszában tájékoztatta a Bizottságot, hogy az eset során műhiba nem történt.

Általános megjegyzések

A kórházban a cukorbeteg panaszolja, hogy alig kapnak más diétát, mint az „alaposok”, sok a konzerv, unalmas a kaja. – Sajnos ez minden BV intézményben így van, sőt a „kinti” kórházakban is.

A kórházon kívül sokan panaszolták, hogy az orvos nem vizsgálja meg őket rendszeresen, távolról állapítja meg a diagnózist (fájó torok, érintésre érzékeny térd, stb). Az influenzára Algopyrint, Maripent, C-vitamint kapnak, „rendes” gyógyszert nem.

Azt gondolom, a korábbiakban bemutatott konkrét esetek megfelelő cáfolatát adják ezen vádaknak. Ami az influenza kezelését illeti, az Algopyrin és a C-vitamin maximálisan „rendes” gyógyszere, már a Maripen is csak akkor szükséges, ha szövődmény gyanúja merül fel.

A víz minőségével kapcsolatban jogosnak tűnnek a panaszok, pld. amikor ebédelni voltunk, s elfogyott az ásványvíz, a konyhai dolgozó nem ajánlotta, hogy a csapvízből igyunk. Igaz ugyan, volt, aki mégis meg merte kóstolni, minden káros következmény nélkül, de tény, hogy erősen klóros ízűnek minősítette.

Megkaptuk az utóbbi kb. fél év vízmintavételeinek laboratóriumi vizsgálati eredményeit, amit megfelelő hozzáértés híján csak nagyon felületesen tudtunk értékelni. A kémiai anyagok koncentrációja láthatóan a megengedett küszöb alatt volt, azonban a kórokozó baktériumok közül az E.Coli koncentrációja az utolsó két vízmintában a korábbi 0-ról 50-, majd 100 telep/ml - re (?emlékezetből írom, nem biztos, hogy ml-re volt számítva) emelkedett, ami véleményem szerint már felette van a megengedettnek, de az ÁNTSZ nem intézkedett, úgyhogy lehetséges, hogy tévedek. Az tény, hogy járvány nem volt, de az is tény, hogy erősen klóros a víz.

Összefoglalóan annyit jegyeznek meg, hogy a fent részletezett adatok alapján véleményem szerint az egészségügyi személyzet becsületesen, a szakma szabályainak és az etikai követelményeknek megfelelően látja el nehéz feladatát.

Budapest, 2005. április 20.

Dr Méhes Mária
belgyógyász, nephrológus szakorvos, a Magyar Helsinki Bizottság orvosa